

Myndigheten för yrkeshögskolan

Metodprövning gällande kvalitetsgranskning av tolkutbildning inom folkbildningen

Granskningsrapport | 2019

ISBN: 978-91-88619-70-9

Dnr: MYH 2019/2121

Metodprövning gällande kvalitetsgranskning av tolkutbildning inom folkbildningen

Innehåll

Kvalitetsgranskning av tolkutbildningar inom folkbildningen 2018	1
Detta har vi sett i kvalitetsgranskningarna	3
1. Inledning	4
2. Kvalitetsgranskning av tolkutbildningar inom folkbildningen	4
2.1 Vad menar vi med tolkutbildningar inom folkbildningen.....	4
2.2 Kvalitetsgranskningens syfte	4
2.3 Urval av utbildningar för kvalitetsgranskningar	5
2.4 Hur vi gör kvalitetsgranskningar	5
3. Resultat av kvalitetsgranskningar 2018	5
3.2 Kvalitetskriterium för utbildningens organisation och praktiska genomförande	6
3.3 Kvalitetskriterium för utbildningens pedagogiska genomförande.....	6
3.4 Kvalitetskriterium för kompetens hos undervisande personal.....	7
3.5 Kvalitetskriterium för samverkan med det omgivande samhället.....	7
3.6 Kvalitetskriterium för kvalitetsarbete	8
3.7 Kvalitetskriterium för rekryteringsfrämjande åtgärder	8
3.8 Anordnarnas syn på granskningsmetoden.....	9
3.9 Slutsatser efter 2018 års kvalitetsgranskningar.....	9
4. Myndigheten utvecklar metoden för kvalitetsgranskning	10
4.1 Fastställande av preliminära kvalitetskriterier.....	10
Bilaga 1: Tolkutbildningar som granskats 2018	11
Bilaga 2: Preliminära kvalitetskriterier för vissa tolkutbildningar inom folkbildningen	11
Kvalitetskriterier för lärande i utbildningen	11
1. Utbildningens organisering och praktiska genomförande ger deltagarna goda förutsättningar att nå utbildningens mål	11
2. Utbildningens pedagogiska genomförande ger deltagarna goda förutsättningar att nå utbildningens mål	12
3. De personer som anlitas i utbildningen för undervisning eller handledning har rätt kompetens	12

4. Inom ramen för utbildningen sker samverkan med det omgivande samhället	12
Kvalitetskriterium för utbildningens utveckling och förbättring	12
5. Utbildningen har ett väl fungerande system för kvalitetsarbete	12
6. Ansvarig för utbildningen arbetar med rekryteringsfrämjande åtgärder	12

Detta har vi sett i kvalitetsgranskningarna

Myndigheten för yrkeshögskolan administrerar statsbidrag till och granskar kvaliteten i utbildningar enligt förordning (2012:140) om statsbidrag för viss utbildning som rör tolkning och teckenspråk. Som ett led i detta har myndigheten under 2018 genomfört granskningar av fyra utbildningar. Denna rapport sammanfattar de styrkor och svagheter som granskningarna visar i utbildningarna, och diskuterar hur kvaliteten i utbildningarna kan öka ytterligare.

Sammantaget är det myndighetens uppfattning att metoden i granskningarna fungerar väl både för att bedöma kvaliteten i utbildningarna och för att ge stöd till anordnarna. Genom granskningarna har vi kunnat identifiera en rad utvecklingsområden både för de enskilda utbildningarna och för myndighetens samlade arbete med kvalitet i utbildningarna. Granskningarna har också lett till att utbildningsanordnarna själva har tagit fram utvecklingsområden för sina utbildningar utöver de som myndigheten identifierat.

Myndighetens bedömning efter 2018 års kvalitetsgranskningar är att utbildningarna i många fall håller en mycket hög kvalitet inom granskningsområdet lärande. Granskningarna har visat att utbildningarna har ett utvecklat pedagogiskt upplägg och en bra kvalitet i organisation och genomförande.

Flest identifierade behov av utveckling är inom utbildningarnas kvalitetsarbete och i rekryteringen av deltagare till utbildningarna. Det har främst handlat om att de modeller för kvalitetsarbete som finns inte genomförs tillräckligt systematiskt och att kvalitetsarbetet inte dokumenteras. Inom flera utbildningar har vi sett att det blir allt svårare att rekrytera deltagare och att anordnarna behöver stärka sitt arbete med rekryteringen ytterligare.

1. Inledning

I denna rapport har vi samlat de iakttagelser som myndigheten gjort i samband med 2018 års kvalitetsgranskningar av tolkutbildningar inom folkbildningen. De fyra kvalitetsgranskningar som vi genomfört under året har delvis utgått från de fördjupade studiebesök som myndigheten gjorde under 2017, då vi valt att granska fyra utbildningar som inte besöktes för fördjupade studiebesök.

För granskningarna har vi använt preliminära kvalitetskriterier. Kriterierna bygger på myndighetens erfarenheter av att kvalitetsgranska yrkeshögskoleutbildningar och konst- och kulturutbildningar samt på erfarenheter från vårt löpande arbete med tolkutbildningar.

I denna rapport redogör vi för de delar av utbildningarnas genomförande där det finns störst behov av utveckling och förbättring, men även för de delar som fungerar väl och som kan tjäna som goda exempel. Våra erfarenheter från kvalitetsgranskningarna kommer även att påverka hur myndigheten arbetar med kvalitetsgranskning av tolkutbildningar framöver.

Kvalitetsgranskningarna 2018 har utgått från sex kvalitetskriterier, och i rapporten redogör vi för de samlade observationer vi gjort inom varje kriterium för sig.

2. Kvalitetsgranskning av tolkutbildningar inom folkbildningen

2.1 Vad menar vi med tolkutbildningar inom folkbildningen

Myndigheten för yrkeshögskolan ansvarar för att lämna statsbidrag för vissa tolkutbildningar inom folkbildningen, enligt förordning (2012:140) om statsbidrag för viss utbildning som rör tolkning och teckenspråk. Statsbidraget kan bland annat lämnas till utbildningar till kontakttolk, till teckenspråks- och dövblindtolk och till skrivtolk. Myndigheten för yrkeshögskolan får bevilja statsbidrag till folkhögskolor och studieförbund som har beviljats statsbidrag enligt förordningen (2015:218) om statsbidrag till folkbildningen.

Myndigheten får lämna statsbidraget under förutsättning att utbildningarna bedöms hålla hög kvalitet. Därför ska myndigheten, enligt förordning (2011:1162) med instruktion för Myndigheten för yrkeshögskolan, främja utvecklingen av de tolkutbildningar som vi lämnar statsbidrag till. Vi ska även granska kvaliteten i dessa utbildningar och utbildningsanordnarnas kvalitetsarbete.

2.2 Kvalitetsgranskningens syfte

Kvalitetsgranskning är en form av myndighetsutövning och kvalitetsgranskningens syfte är framförallt att förbättra kvaliteten i enskilda utbildningar. Erfarenheterna från myndighetens kvalitetsgranskande verksamhet skapar också underlag för myndighetens arbete med stödjande insatser gentemot utbildningar och utbildningsanordnare. Resultatet av kvalitetsgranskningar ska också användas vid bedömning av vilka utbildningar som ska beviljas statligt stöd enligt förordningens krav.

Kvalitet inom verksamheter som styrs av ett offentligt regelverk kan beskrivas utifrån hur väl en verksamhet uppfyller mål och riktlinjer, specifika och generella, samt hur man arbetar med utveckling och förbättring. Med denna utgångspunkt behövs kvalitetskriterier för att tydliggöra och underlätta det konkreta arbetet med kvalitet och kvalitetsutveckling i utbildningarna. Kriterierna är utformade för att tillsammans ge en heltäckande bild av en utbildnings kvalitet och ska beskriva ett idealtillstånd.

Kvalitetsgranskningarna 2018 har även haft syftet att testa de preliminära kvalitetskriterier som myndigheten tagit fram, för att sedan fastställa dem efter en utvärdering av hur väl de fungerat och med eventuella ändringar. Dessa kvalitetskriterier ska skickas på remiss efter att myndigheten tagit del av synpunkter från kvalitetsgranskningarna.

2.3 Urval av utbildningar för kvalitetsgranskningar

Vi har valt att granska fyra utbildningar som myndigheten inte besökte i de fördjupade studiebesöken 2017. De fyra utbildningarna täcker de tre typer av tolkutbildningar som vi ger statsbidrag till, alltså både kontakttolk, teckenspråks- och dövblindtolk samt skrivtolk. Urvalet gjordes för att få en så bred bild av tolkutbildningarnas kvalitet som möjligt, både för att få mer kunskap om tolkutbildningarna och för att se om kvalitetskriterierna fungerar väl för de olika utbildningarna.

I urvalet utgick vi också från de signaler myndigheten fått om svårigheter med att rekrytera deltagare till teckenspråks- och dövblindtolkutbildningarna. Därför har vi valt att besöka de tre anordnare som bedriver dessa utbildningar – Fellingsbro folkhögskola, Västanviks folkhögskola och Södertörn folkhögskola. Trots att vi hos Södertörn granskade skrivtolkutbildningen så utgick vi från att besöket skulle ge oss ytterligare kunskap om rekryteringsproblematiken.

2.4 Hur vi gör kvalitetsgranskningar

Inför kvalitetsgranskningarna har vi informerat utbildningsanordnarna om våra planerade besök. I samband med det har vi begärt in material om utbildningens utformning och genomförande.

Detta material har vi kompletterat med uppgifter som finns i myndighetens olika databaser. Dessa uppgifter är exempelvis den ansökan om statsbidrag som anordnaren skickat till myndigheten, de beslut myndigheten fattat om utbildningen, eventuella tillsynsärenden och de rekvisitioner som anordnaren gjort för deltagare.

Inför granskningsbesöket har vi skickat en enkät till deltagarna i utbildningen för att skapa en preliminär bild av utbildningens styrkor och svagheter ur ett deltagarperspektiv.

Vi har besökt varje utbildning under en heldag för att intervjua berörda parter. Vid samtliga besök deltar minst två utredare. Under besöket intervjuar utredarna undervisande personal, deltagare samt representanter för utbildningsanordnaren (till exempel rektor, huvudlärare, biträdande rektor m.m.).

Intervjuerna innebär att myndigheten kan pröva den preliminära bilden vi har efter den förberedande analysen. Genom att ställa liknande frågor till de olika grupperna kan vi även bedöma hur samstämmiga – eller skiljaktiga – svaren är. Denna triangulering upplever vi som ett effektivt sätt att både snabbt och rättssäkert kunna motivera de bedömningar vi kommer fram till som ett resultat av kvalitetsgranskningen.

Resultatet av granskningen sammanställs i en rapport och de utvecklingsområden som har identifierats sammanställs i ett beslut. Utbildningsanordnaren ges möjlighet att lämna synpunkter på sakinnehållet i rapporten. Här finns också möjlighet att lämna förslag på utvecklingsmöjligheter i utbildningen som kan bidra till att höja utbildningens kvalitet.

3. Resultat av kvalitetsgranskningar 2018

I detta kapitel redogör vi för resultatet av kvalitetsgranskningarna 2018. Våra iakttagelser baseras på de fyra rapporter som vi fattade beslut om 2018. Nedan följer de kvalitetskriterier vi använt vid granskningarna, tillsammans med en sammanfattning av vad vi beskrivit i rapporterna under respektive kriterium.

3.2 Kvalitetskriterium för utbildningens organisation och praktiska genomförande

Utbildningens organisering och praktiska genomförande ger deltagarna goda förutsättningar att nå utbildningens mål.

De tolkutbildningar vi granskat har haft en tydlig ansvarsfördelning som ofta har flera led, med en rektor som har övergripande strategiskt ansvar och en utbildningsansvarig som har ett övergripande ansvar för genomförandet. Sedan har antingen en eller flera huvudlärare, eller ett lärarlag, det direkta ansvaret för undervisning och planering.

Generellt har tolkutbildningarna tillräckliga resurser i form av lärare, grupper och teknisk utrustning för att främja deltagarnas utveckling mot utbildningens mål. Utbildningarna kräver ofta extra utrymmen för gruppövningar eller enskilt arbete när deltagarna övar sig i tolkning. Här har vi sett en skillnad i att vissa anordnare har mycket väl anpassade lokaler, medan platsbrist blir ett hinder för deltagarna i en del utbildningar.

I de utbildningar vi granskat har anordnaren haft en genomtänkt och god planering för utbildningens helhet. Anordnarna har en övergripande plan för undervisningen. Utbildningarna bedrivs antingen på heltid med undervisning varje dag, eller på deltid med närträffar på förutbestämda datum som är schemalagda i god tid, vilket gör det lätt för deltagarna att planera sin utbildning.

3.3 Kvalitetskriterium för utbildningens pedagogiska genomförande

Utbildningens pedagogiska genomförande ger deltagarna goda förutsättningar att nå utbildningens mål.
--

Det pedagogiska genomförandet i de granskade utbildningarna präglas av god planering, och att det är enkelt för deltagarna att planera sina studier.

Utbildningarna har generellt en tydlig och genomtänkt pedagogisk helhet, som bygger på lång erfarenhet av att bedriva utbildningarna. Tolkutbildningarna som myndigheten ansvarar för har utvecklats i både innehåll och genomförande över tid.

En röd tråd i de tolkutbildningar vi granskat är att anordnarna har väl utvecklade former för pedagogiskt ledarskap. De bygger på en hög grad av stöd, hjälp och samarbete i de lärarlag som anordnarna har, antingen inom utbildningen eller tillsammans med andra utbildningar som anordnaren bedriver. Anordnarna har en medveten tanke med sin pedagogik, med ursprung i folkbildningens syfte i kombination med att det är tydliga yrkesutbildningar, och arbetar väl med att förankra denna tanke i genomförandet av utbildningarna.

Samtliga granskade utbildningar har väl fungerande former för återkoppling av resultat till deltagarna. Lärarna ger deltagarna regelbunden återkoppling på hur de utvecklas i sina färdigheter, och vad de behöver utveckla mer. Den goda återkopplingen kommer delvis på det höga antalet lärarledda timmar och de relativt små klasserna, men flera anordnare använder väl utvecklade former av dokumentation för att följa och återkoppla deltagarnas utveckling. I vissa utbildningar efterfrågade en del deltagare fler diagnostiska prov under utbildningens gång, vilket de ansåg skulle ge dem en ännu tydligare återkoppling av hur de ligger till i sina studier.

Ett tecken på att det pedagogiska genomförandet fungerar väl är att antalet studieavbrott på utbildningarna är relativt lågt, även om det förekommer att deltagare avbryter studierna. Ur den något knapphändiga data vi har i dagsläget kan vi utläsa att i många fall går merparten av de deltagare som påbörjar utbildningarna också färdigt dem. För genomströmningen är det tydligt att det är rekryteringen som är det större problemet, inte att deltagare väljer att avbryta sina studier under vägen.

Kriteriet för utbildningens praktiska genomförande omfattar också hur anordnaren arbetar med validering, det vill säga att pröva om personer kan få delar eller hela utbildningen validerad på grund av tidigare studier eller arbetslivserfarenhet. I granskningarna har vi sett att validering är en etablerad metod med ändamålsenliga processer inom kontakttolkutbildningen, medan de andra granskade tolkutbildningarna inte använder sig av validering i samma utsträckning.

3.4 Kvalitetskriterium för kompetens hos undervisande personal

De personer som anlitas i utbildningen för undervisning eller handledning har rätt kompetens.

Utbildningarna ställer tydliga kompetenskrav på undervisande personal, och de lärare vi träffat är nästan uteslutande själva utbildade och i många fall även auktoriserade tolkar. I de fall de inte har varit tolkar har de haft annan relevant bakgrund, exempelvis teckenspråkslärare.

Det finns även väl etablerade utbildningar specifikt för tolklärare som anordnarna använder som utgångspunkt när de söker eller vidareutbildar sin personal, exempelvis kursen i pedagogik och didaktik för tolklärare som ges av Tolk- och översättarinstitutet på Stockholms universitet och den teckenspråkslärarutbildning som Västanviks folkhögskola bedriver med jämna mellanrum.

De som undervisar på utbildningarna lever upp till anordnarnas kompetenskrav. De har god, ofta mycket god, kunskap om området och förmåga att förmedla denna kunskap till deltagarna.

Anordnarna arbetar också väl med att introducera ny personal, oftast med hjälp av utsedda mentorer. Då brist på tolklärare ofta är en försvårande faktor har vi även sett att anordnare tar hjälp av pensionerade lärare för att ge extra stöd till nya lärare, exempelvis kring hur de ska bedöma deltagarna.

3.5 Kvalitetskriterium för samverkan med det omgivande samhället

Inom ramen för utbildningen sker samverkan med det omgivande samhället.

Samverkan med det omgivande samhället ser mycket olika ut för teckenspråks- och dövblindtolkutbildningarna, skrivtolkutbildningen och kontakttolkutbildningen.

I utbildningen till teckenspråks- och dövblindtolk finns en väl genomtänkt och strukturerad samverkan med det omgivande samhället. Detta inkluderar studiebesök och studieresor samt praktik. Även skrivtolkutbildningen har denna typ av samverkan genom studiebesök och två praktikperioder.

Denna samverkan ger både tillfällen att öva i relevanta miljöer och skapa ett kontaktnät med aktörer i branschen. För både utbildningarna till skrivtolk och till teckenspråks- och dövblindtolk bidrar samverkan även till att skapa en större förståelse för döva och dövkultur.

Vid granskningarna har vi sett tecken på att samverkan med omgivande samhället har blivit svårare inom vissa tolkutbildningar, och att det delvis kan bero på att föreningslivet för döva blivit mindre aktivt. Därför har vi i vissa fall lyft samverkan som ett utvecklingsområde – både att hitta nya och kompletterande former för det som kan ersätta ett mindre aktivt föreningsliv, och för att få in samverkan tidigare i utbildningen för att ge deltagarna mer kontakt med dövulturen.

I kontakttolkutbildningen sker samverkan, ännu så länge, i princip enbart med tolkförmedlingar. I de fall deltagarna gör enstaka studiebesök är det på egen hand. En viktig faktor är att denna utbildning är kortast, med en hög grad av egenstudier och vanligtvis schemaläggning på kvällar och helger vilket begränsar möjligheten till studiebesök. Dessutom innehåller kontakttolkutbildningen ingen praktik.

3.6 Kvalitetskriterium för kvalitetsarbete

Utbildningen har ett väl fungerande system för kvalitetsarbete.

I granskningarna har vi sett en blandad bild av anordnarnas systematiska kvalitetsarbete.

Det utbildningarna har gemensamt är att de i sitt praktiska genomförande har många delar av ett fungerande kvalitetsarbete. Samtliga utbildningar samlar informellt in synpunkter från deltagarna, med lärare som har ständig kontakt med dem och kan utveckla sin undervisning utifrån de synpunkter de får.

Utbildningarna gör också olika former av utvärderingar, men i vissa fall sker det i slutet av utbildningen vilket gör att resultaten inte kan påverka en pågående utbildning. Flera anordnare har också en låg svarsfrekvens på sina utvärderingar, vilket deltagarna själva härleder till bristfällig återkoppling på enkäterna från anordnarna.

I de utbildningar som har lärarlag så fungerar dessa över lag väl som ett forum för att utvärdera och utveckla utbildningen i samarbete med skolledningen.

Det som främst framstår som ett utvecklingsområde för kvalitetsarbetet på samtliga utbildningar är systematiken i dess utformning och genomförande. Med det menar vi att det saknas ett genomtänkt upplägg av kvalitetsarbetet, både avseende genomförandet och vad som förväntas komma ut av det, tillsammans med en tydlig dokumentation. Medan ett informellt kvalitetsarbete mycket väl kan fånga upp många problem och leda till ständiga förbättringar, har vi sett exempel där vissa problem inte fångats upp. Anordnaren har därför inte varit medveten om brister i utbildningens genomförande eller upplägg.

I de utbildningar vi granskat har det varit svårt att följa hur kvalitetsarbetet fungerat, vilka åtgärder man beslutat och om åtgärderna följts upp. Vi har även sett att kvalitetsarbetet kan bli bättre om anordnarna involverar deltagarna på ett mer strukturerat och regelbundet sätt, exempelvis genom att diskutera resultaten av enkäter med dem.

Generellt har vi även sett att anordnarna inte följer upp hur det går för deltagarna efter studierna. Anordnarnas kvalitetsarbete skulle kunna utvecklas genom att samla in mer information om och från de deltagare som genomfört utbildningen.

Trots de utvecklingsområden vi sett inom kvalitetsarbetet så har det framgått tydligt att anordnarna har former för att utveckla utbildningarna med ständiga förbättringar. Samtliga utbildningar har förändrats i både upplägg och innehåll över tid. Bland annat har kontakttolkutbildningarna genom samordnarfunktionen lämnat ett förslag på en uppdaterad utbildningsplan till myndigheten.

3.7 Kvalitetskriterium för rekryteringsfrämjande åtgärder

Ansvarig för utbildningen arbetar med rekryteringsfrämjande åtgärder.

Samtliga granskade utbildningar behöver arbeta mer strukturerat och genomtänkt kring rekryteringsfrämjande åtgärder. I kvalitetsgranskningarna har det varit tydligt att ett sjunkande antal sökande har haft stora konsekvenser för tolkutbildningarna.

Skrivtolkutbildningen utmärker sig i att anordnaren nyligen gjort större förändringar i utbildningens utformning genom att ge den på distans och med närträffar på satellitort, för

att åtgärda bristen på sökande. I det fallet har det haft god effekt, och anordnaren har på nytt kunnat fylla sina tilldelade platser.

Även anordnaren för kontakttolkutbildningen hade idéer om hur det skulle vara möjligt att utveckla utbildningen för att motverka ett minskande antal sökande. I de utbildningarna har samordnarfunktionen en viktig roll, då de hanterar ansökningar och fördelar språkgrupper mellan utbildningarna.

Teckenspråks- och dövblindtolkutbildningarna har haft ett drastiskt minskande antal sökande 2018. Därför är det av högsta vikt att dessa anordnare ser över vilka förändringar som är möjliga i deras rekryteringsarbete och i utbildningarna för att motverka denna utveckling.

I granskningarna har tolkbranschen, och då framför allt tolkarnas arbetsvillkor, beskrivits som en avgörande faktor för varför allt färre söker sig till utbildningarna.

3.8 Anordnarnas syn på granskningsmetoden

Efter att alla besluten fattades har vi kontaktat anordnarna för att få deras synpunkter på kvalitetsgranskningarna. Dessa synpunkter kan ligga till grund för att utveckla både själva metoden och de kvalitetskriterier som vi använder.

De flesta anordnarna tycker att syftet med granskningen och vilket material som ska skickas in varit tydligt. De flesta är också nöjda med bemötandet inför och under granskningen och beskriver det som "formellt på ett informellt sätt" – att det funnits möjlighet att diskutera och lämna synpunkter under utredningens gång.

När det gäller utvecklingsområden så är synpunkterna mer blandade. De flesta tycker att det inte framkommit helt nya idéer som anordnarna inte redan haft, utan snarare att utredarna lyssnat på tankar som redan funnits eller gett tillfälle att stanna upp och tänka till. En del menar att det fungerat bra och att det gett dem en möjlighet att få fart på idéer som legat i träda medan andra önskar att granskningen skulle vara mer stödjande och komma med fler nya idéer. I vissa fall menar anordnarna att de redan påbörjat de utvecklingar som rapporterna efterfrågat, och att det då kan bli missvisande att anta att det är kvalitetsgranskningen enbart som ligger till grund för att de blir genomförda.

Anordnarna har också en blandad bild av att utredarna inte är specialiserade på tolkområdet. En del menar att det gjort att de inte håller med om de slutsatser som utredarna gjort, och att det i flera situationer gjort att de känt att de behövt gå i försvarsställning för hur de ser på tolkutbildningar generellt. Detta har särskilt gällt när utredarna har synpunkter på utbildningarnas utformning.

De flesta anordnare önskar att det hade funnits mer tid för granskningen, både för förberedelser inför besöket och under själva besöket.

Anordnarna vill särskilt lyfta att de anser att det är problematiskt att de behöver ansöka om sina utbildningar så ofta, vilket är tidskrävande och borde kunna förenklas då utbildningarna i stort är samma i utformning och innehåll år från år.

Slutligen tycker anordnarna att de kvalitetskriterier som använts varit relevanta och gett en bra överblick av utbildningarna. Däremot poängterar de vikten av att inte utgå för mycket från genomströmning när det gäller en samlad bedömning av tolkutbildningarnas kvalitet.

3.9 Slutsatser efter 2018 års kvalitetsgranskningar

De fyra kvalitetsgranskningar som myndigheten genomfört 2018 bekräftar till stor del den bild som vi redan fått under de fördjupade studiebesöken 2017, men har gett oss en bättre förståelse för utbildningarnas genomförande och upplägg samt deras styrkor och

svagheter. I de fördjupade studiebesöken fick vi intrycket av att tolkutbildningarna generellt har väl genomtänkta pedagogiska upplägg och väl fungerande undervisning med mycket kunnig undervisande personal, men att utbildningarna inte alltid hade så utvecklade rutiner för kvalitetsarbete. Vi såg också att rekrytering av deltagare var en högt prioriterad fråga för alla inblandade och att det hos anordnarna fanns många tankar och funderingar på hur utbildningarna kan utvecklas framöver.

Kvalitetsgranskningarna har bekräftat vår bild av att utbildningarnas praktiska genomförande fungerar väl. Utbildningarna präglas av seriösa och ambitiösa anordnare som har en tydlig pedagogisk idé och planering. De övergripande planerna genomförs av lärare med god kunskap om sina områden och en väl utvecklad förmåga att förmedla sina kunskaper på ett pedagogiskt sätt.

Vi har också sett att utbildningarnas kvalitetsarbete till stor del är informellt och utgår från lärarnas dagliga kontakt med deltagarna. Denna del fungerar över lag mycket väl, men är ofta inte systematisk och dokumenteras inte så väl. Det gör att utbildningarna utvecklas med ständiga förbättringar, men det är svårare att följa upp vad som bestämts, på vilka grunder och om anordnaren följt upp förbättringarna.

Det utvecklingsområde som vi sett som mest avgörande för utbildningarnas framtid är deras rekryteringsarbete, där ett minskande antal sökande är ett reellt hot för flera av de granskade utbildningarna.

Metodmässigt har kvalitetskriterierna över lag fungerat väl för att ge en heltäckande bild av utbildningarnas kvalitet. Däremot har vi under granskningarna uppmärksammat att vi ser ett behov av ytterligare ett kriterium, motsvarande det som finns för kvalitetsgranskningar av yrkeshögskola och konst- och kulturutbildningar när det gäller anordnarens värdegrundsarbete i utbildningen.

4. Myndigheten utvecklar metoden för kvalitetsgranskning

4.1 Fastställande av preliminära kvalitetskriterier

Under 2019 kommer myndigheten att utvärdera de preliminära kvalitetskriterierna som vi testade under granskningarna 2018. Efter det kommer vi att skicka ut dem på remiss. Utbildningsanordnarna och andra berörda organisationer kommer då kunna lämna ytterligare synpunkter på kvalitetskriterierna.

Efter eventuella revideringar kommer kriterierna att fastställas av myndighetens generaldirektör.

Bilaga 1: Tolkutbildningar som granskats 2018

Utbildning	Anordnare	Studieort
Utbildning till teckenspråks- och dövblindtolk	Västanviks folkhögskola	Leksand
Utbildning till teckenspråks- och dövblindtolk	Fellingsbro folkhögskola	Örebro
Utbildning till skrivtolk	Södertörns folkhögskola	Stockholm
Sammanhållen grundutbildning till kontakttolk	Studieförbundet Vuxenskolan Stockholms län	Upplands Väsby

Bilaga 2: Preliminära kvalitetskriterier för vissa tolkutbildningar inom folkbildningen

Kvalitet inom verksamheter som styrs av ett offentligt regelverk kan beskrivas utifrån hur väl en verksamhet uppfyller mål och riktlinjer, specifika och generella, och strävar efter utveckling och förbättring. Inom folkbildningen kan organisationen som ansvarar för utbildningen se olika ut, men det de har gemensamt är att de har ansvar för att bedriva utbildningen med hög och jämn kvalitet. Kvalitetskriterierna ska kunna användas för att bedöma kvaliteten på en utbildning, oavsett hur genomförandet är organiserat.

Med denna utgångspunkt behövs kvalitetskriterier för att tydliggöra och underlätta det konkreta arbetet med kvalitet och kvalitetsutveckling i utbildningarna. Kriterierna är utformade för att tillsammans ge en heltäckande bild av utbildningens kvalitet. Avsikten är att kriterierna ska kunna tjäna alla myndighetens processer och funktioner, till exempel vid bedömning av ansökan och i kvalitetsgranskning.

Enligt förordning (2012:140) om statsbidrag för viss utbildning som rör tolkning och teckenspråk får statsbidrag lämnas under förutsättning att utbildningarna bedöms hålla *hög kvalitet*.

Ett övergripande och långsiktigt krav, som bland annat fastställts i regleringsbrevet för budgetåret 2018, är att utbildningarna inom myndighetens ansvarsområde ska hålla en *jämn och hög kvalitet*.

För sammanhållen grundutbildning till kontakttolk har myndigheten även utfärdat *Riktlinjer för kontakttolkutbildning* (MYH 2016/1255) som syftar till att ge stöd för likvärdig kvalitativ utbildningsnivå och genomförande av grundutbildningen.

Kvalitetskriterier för lärande i utbildningen

1. Utbildningens organisering och praktiska genomförande ger deltagarna goda förutsättningar att nå utbildningens mål

Utbildningen är väl organiserad och planeringen tar sikte på att ge deltagarna goda möjligheter att nå utbildningens mål. Utbildningen genomförs på ett ordnat och välstrukturerat sätt och alla berörda har goda möjligheter att planera sin del i genomförandet. Den fysiska och psykosociala studiemiljön ger goda förutsättningar för att

nå utbildningens mål. Utrustning och lokaler är anpassade till utbildningens innehåll och mål.

Ansvarig för utbildningen verkar för att utbildningen ska ha en jämn kvalitet genom att säkerställa det långsiktiga kompetensbehovet för utbildningen.

2. Utbildningens pedagogiska genomförande ger deltagarna goda förutsättningar att nå utbildningens mål

Det pedagogiska upplägget ger deltagarna goda möjligheter att nå utbildningens lärandemål. Utbildningen präglas av integrering av teori, färdighetsträning och reflektion. Utbildningen genomförs med respekt för deltagarnas olika sätt att lära och de stimuleras att lära för livet.

3. De personer som anlitas i utbildningen för undervisning eller handledning har rätt kompetens

De personer som anlitas i utbildningen för undervisning eller handledning har rätt kompetens. Den undervisande personalen har både kännedom om det yrke som utbildningen förbereder för och den ämnesmässiga och pedagogiska kompetens som krävs för uppdraget. Ansvarig för utbildningen ser till att undervisande personal får stöd i det pedagogiska genomförandet och att de får kompetensutveckling.

4. Inom ramen för utbildningen sker samverkan med det omgivande samhället

Ansvarig för utbildningen ser till att det sker samverkan med relevanta aktörer lokalt, regionalt, nationellt eller internationellt för att bidra till att uppfylla utbildningens syfte. Genom att vistas i relevanta miljöer i och utanför skolan får deltagarna värdefull träning i yrkesrollen. Samverkan bidrar till uppfyllelse av målen i utbildningen. Samverkan sker genom aktiviteter som bidrar till nätverksskapande och långsiktiga kontaktytor mellan deltagare och mottagare av den kompetens som utbildningen syftar till.

Kvalitetskriterium för utbildningens utveckling och förbättring

5. Utbildningen har ett väl fungerande system för kvalitetsarbete

Utbildningens utveckling säkerställs genom ett kvalitetsarbete som leds av ansvarig för utbildningen. Ansvarig för utbildningen har god kunskap om sitt uppdrag och det yrkesområde som utbildningen leder till och är väl insatt i utbildningen och dess förutsättningar.

Arbetet karaktäriseras av tydlig ansvarsfördelning, en kvalitetsmodell som är anpassad till utbildningen och ett systematiskt genomförande. Kvalitetsmodellen bygger på återkommande planering, genomförande, utvärdering och översyn och leder till ständig förbättring. Ansvarig för utbildningen arbetar aktivt för att tillvarata synpunkter från deltagarna och andra berörda i syfte att utveckla utbildningen.

6. Ansvarig för utbildningen arbetar med rekryteringsfrämjande åtgärder

Ansvarig för utbildningen eftersträvar att få behöriga sökande till de platser som myndigheten beviljat, och arbetar särskilt med att öka andelen sökande till utbildningen som har olika bakgrund på ett för utbildningen relevant sätt. Utbildningens genomförande tar vara på olika perspektiv och strävar efter att skapa lika möjligheter för alla att fullfölja utbildningen.